

Bankerna i Sverige

Publicerad mars 2023

Svenska
Bankföreningen
Swedish Bankers' Association

Bankerna i Sverige

Publicerad mars 2023

INNEHÅLL

Den svenska finansmarknaden.....	4
Bankerna i Sverige.....	6
Bankernas funktion.....	8
Bankstrukturen.....	10
De stora bankkoncernerna.....	12
Övriga kreditmarknadsbolag.....	13
Hushållens lån.....	14
Hushållens sparande.....	16
Betalningar.....	18
Fondbolag.....	20
Tillsyn av de svenska bankerna.....	21
Säkerställda obligationer.....	22
Lagar för bankverksamhet.....	23
Finansiell krishantering.....	24
Bankerna i samhället.....	26

Den svenska finansmarknaden

Finanssektorns samhällsfunktion

Det finansiella systemets viktigaste funktioner är att omvandla sparande till finansiering, tillhandahålla effektiva betalningsmöjligheter samt erbjuda riskhantering. Ett effektivt och pålitligt finansiellt system är av grundläggande betydelse för att den svenska ekonomin ska både fungera och växa.

Det finansiella systemet utgörs av banker och andra kreditinstitut, försäkringsbolag, värdepappersföretag och övriga företag inom den finansiella sektorn. De finansiella företagen är viktiga för tillväxten och sysselsättningen i Sverige. År 2022 svarade de för 4,6 procent av landets BNP och sysselsatte över 100 000 personer, vilket motsvarar 2 procent av arbetskraften. Det kan jämföras med tillverkningsindustrin som sysselsatte 11 procent av arbetskraften och informations- och kommunikationssektorn 5 procent.

Bankerna är också betydelsefulla skattebetalare: de 7 största bankerna i Sverige betalade 14 miljarder kronor i svensk bolagsskatt 2021, vilket motsvarar cirka 10 procent av den totala bolagsskatten i Sverige. Därtill betalar de 7 största bankerna och 2 offentligägda kreditinstitut från 2022 en riskskatt. Riskskatten uppgick till totalt 6,3 miljarder kronor 2022.

Aktörer på finansmarknaden

Banker (bankaktiebolag, bankfilialer och sparbanker) utgör den största gruppen företag inom finanssektorn sett till balansomslutning. Bankernas balansomslutning uppgick 2021 till 10 245 miljarder kronor. Kreditmarknadsbolag kommer näst efter bankerna i storlek mätt i balansomslutning. Bland kreditmarknadsbolagen är de institut som finansierar bostäder – bostadsinstitut – den största gruppen. Samtliga bostadsinstitut ägs av banker.

Värdepappersbolagen bedriver främst handel med värdepapper för kunders räkning, kommissionshandel, men även för egen räkning. De fyller därmed en viktig roll för att skapa en effektiv värdepappersmarknad.

Utöver de ovan nämnda företagen finns en grupp företag som fyller en viktig funktion som placerare på de finansiella marknaderna; försäkringsbolag, fondbolag och pensionsfonder. Därtill finns det riskkapitalbolag och fintechbolag. Riskkapitalbolag är specialiserade på att förmedla riskvilligt kapital till företagare genom att gå in som delägare. Fintech är bolag som skapar finansiella tjänster med den senaste digitala tekniken.

Den svenska finanssektorn:

- 2 procent av arbetskraften
- 4,6 procent av landets BNP
- 10 procent av den totala bolagsskatten

Finansiella företag

December 2021, miljarder kronor

Balansomslutning

Bankaktiebolag	7 973
Utländska bankfilialer	1 983
Sparbanker	289
Bostadsinstitut	4 259
Övriga kreditmarknadsföretag	1 209
Totalt	15 713

Källa: SCB

Stort omvandlingstryck

Ny teknik har banat väg för etablering av nya banker och finansiella tjänsteföretag (fintech), och därmed ökat konkurrensen på bankmarknaden. De nya distributionssätten av banktjänster har möjliggjort utvecklingen av nya tjänster samtidigt som befintliga tjänster har förändrats.

Bankkontoren har idag mindre betydelse för kunderna när det gäller att utföra löpande banktjänster. Numera utförs dessa tjänster nästan uteslutande på datorer, mobiltelefoner och surfplattor. Andra sätt att utföra banktjänster är till exempel Swish och e-faktura.

Fondsparande och försäkringssparande är sedan många år tillbaka bland hushållens viktigaste sparformer. Runt 75 procent av befolkningen har en del av sitt privata sparande i fonder. Banksparande är dock hushållens främsta sparform.

Bankerna i Sverige

Det fanns totalt 123 banker i Sverige i december 2022. De kan delas in i fyra huvudkategorier: bankaktiebolag, utländska banker, sparbanker och medlemsbanker.

Antalet bankaktiebolag och utländska bankfilialer i Sverige har ökat från 66 stycken år 2012 till 77 år 2022. Ökningen beror framförallt på att det har blivit fler svenska bankaktiebolag till följd av att flera kreditmarknadsbolag har ombildats till bank och på att europeiska banker startat filialer i Sverige.

Bankaktiebolag

Bankaktiebolagen kan delas in i tre grupper. Den största utgörs av de tre stora svenska bankerna Swedbank, Handelsbanken och SEB. Dessa banker är viktiga aktörer på flertalet delmarknader.

En andra grupp är sparbanker som ombildats till bankaktiebolag, ofta med Swedbank som delägare.

Den tredje gruppen utgörs av övriga bankaktiebolag med skiftande verksamhetsinriktning och ägarstruktur. Av de övriga svenska bankaktiebolagen är flertalet etablerade från mitten av 90-talet och framåt. De först etablerade bankerna var verksamma på privatkundsmarknaden och distribuerade sina tjänster främst genom telefon och internet, men även genom anknutna butikskedjor. Det har senare tillkommit banker med bakgrund i värdepappershandel och flera banker med bakgrund i finansieringsverksamhet.

Över tiden har produktutbudet breddats för många av de nyetablerade bankerna och flera kan idag betraktas som fullsortimentbanker för privatkunder.

1986

Den första utländska banken etablerades i Sverige år 1986 när det blev tillåtet för utländska banker att starta dotterbolag i landet.

Utländska banker

De första utländska banketableringarna i Sverige skedde år 1986 då det blev tillåtet för utländska banker att starta dotterbolag i landet. Under några år – i samband med finanskrisen i början av 1990-talet – minskade antalet utländska banker i Sverige. När det 1990 blev tillåtet för utländska banker att även öppna filialkontor ökade antalet igen.

I december 2022 fanns det 36 utländska banker i Sverige. Efter att Nordea flyttade sitt huvudkontor till Finland i oktober 2018, är de den klart största utländska banken i Sverige. Danske Bank är den näst största. Nordea och Danske Bank har tjänster och produkter för alla typer av kunder. Flertalet andra utländska banker är inriktade mot företagsmarknaden och värdepappersmarknaden.

Sparbanker

Det finns ett stort antal fristående sparbanker i Sverige. Dessa är verksamma på regionala eller lokala marknader. Flertalet sparbanker har omfattande samarbete med Swedbank, som bland annat innebär tekniskt samarbete och gemensamt utbud av produkter och tjänster. Antalet sparbanker minskade under en rad år, främst genom att små sparbanker gick ihop.

Medlemsbanker

En medlemsbank är en ekonomisk förening som har som ändamål att bedriva bankverksamhet åt medlemmarna. Genom att betala in en medlemsinsats blir man medlem i banken och kan ta del av dess tjänster. I Sverige finns det två små medlemsbanker.

Antal banker

Typ av bank	2022 (dec)	2012 (dec)
Bankaktiebolag	41	37
– varav stora svenska banker	3	4
– varav ombildade sparbanker	15	14
– varav övriga svenska bankaktiebolag	23	19
Utländska banker	36	29
– varav dotterbolag	0	2
– varav filialer	36	27
Sparbanker	44	49
Medlemsbanker	2	2
Totalt	123	117

Källa: Finansinspektionen

42 %

Svenska hushåll står för 42 procent av inlåningen.

Bankernas funktion

Omvandla sparande till investeringar

Bankernas kärnverksamhet är att ta emot inlåning från allmänheten och lämna krediter. På så sätt möjliggör bankerna att sparande omvandlas till investeringar.

I december 2022 uppgick bankernas inlåning från allmänheten, det vill säga i huvudsak hushåll och icke-finansiella företag, till 6 306 miljarder kronor. Den största delen av inlåningen, 42 procent, kommer från svenska hushåll. Svenska företag svarade för 27 procent av inlåningen och utländsk allmänhet för 21 procent. Utländsk allmänhet utgörs till största delen av företags- och privatkunder i de svenska bankernas utländska bankfilialer.

Den svenska insättningsgarantin infördes 1996. Insättningsgarantins omfattning har utökats vid flera tillfällen och idag omfattas all inlåning i banker och kreditmarknadsföretag. Även så kallade inlåningsföretag får med viss begränsning ta emot inlåning från allmänheten, men denna omfattas inte av insättningsgarantin. Lagen som reglerar inlåningsverksamhet har upphört från 2021 och enbart ett fåtal av de tidigare registrerade inlåningsföretagen får fortsatt bedriva verksamhet.

Utlåning till allmänheten i Sverige sker främst via banker och bostadsinstitut. Banker lämnar krediter med olika typer av säkerhet samt mindre lån utan säkerhet. Banker, liksom bostadsinstitut, lämnar även lån med säkerhet i bostäder och andra fastigheter. Utlåningen från banker uppgick i december 2022 till 5 335 miljarder kronor. Av den sammanlagda utlåningen till allmänheten går 33 procent till svenska företag och 29 procent till svenska hushåll. Därutöver utgör utlåning till utländsk allmänhet, det vill säga utländska företags- och privatkunder, 30 procent av bankernas utlåning.

Bankernas räntesättning av såväl inlåning som utlåning är i hög grad beroende av de räntor som gäller på penningmarknaden. Andra faktorer som påverkar räntenivån är låntagarens kreditvärdighet, risken i åtagandet, bankens finansieringskostnad, konkurrensen mellan olika kreditinstitut och konkurrensen mellan olika spar- och låneformer.

Betalningsförmedling

Vid sidan av in- och utlåning är betalningsförmedling en viktig uppgift för bankerna. Det svenska betalningssystemet är välutvecklat och utmärks av en hög effektivitet. De system som är uppbyggda för att utföra betalningar och överföringar, men även värdepapperstransaktioner, tillhör den finansiella infrastrukturen, som är en viktig del av Sveriges totala infrastruktur.

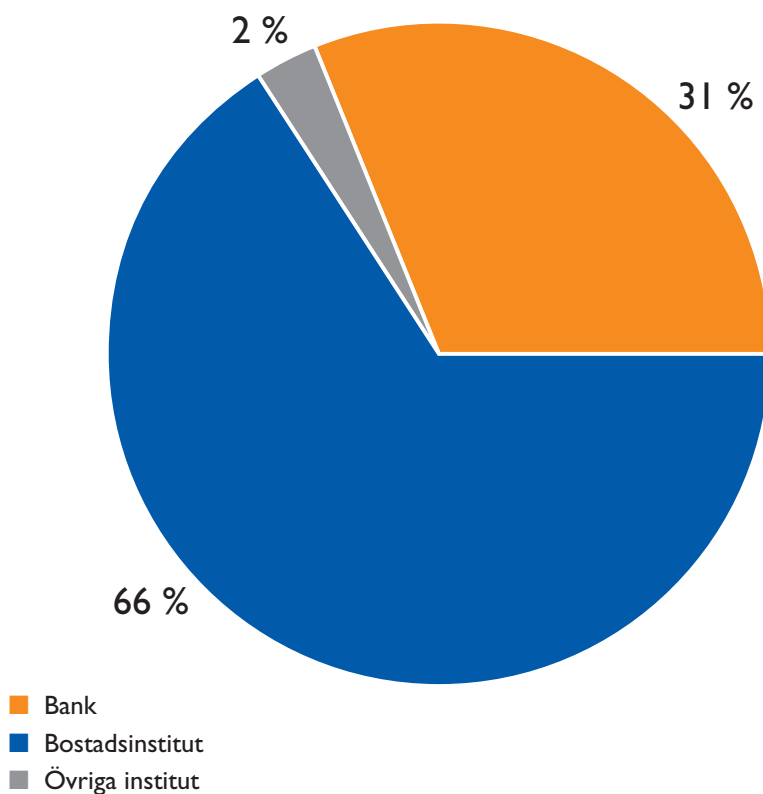
För att behålla positionen som ett av de mest effektiva betalningssystemen utvecklar Sverige och flera nordiska länder en ny modern betalinfrastruktur. Den nya betalinfrastrukturen är anpassad för dagens och framtidens behov av betaltjänster, med de möjligheter som nya europeiska regler och standarder ger. Den nya betalinfrastrukturen kommer till exempel att hantera betalningar i realtid och ha ett format som medger att mer information skickas med betalningen. Sverige blir det första landet i Norden att gå över till den nya nordiska betalinfrastrukturen.

Riskspridning

En tredje viktig uppgift för bankerna är att erbjuda privatpersoner och företag möjlighet att minska, omfördela och sprida risker. Ett exempel är fondsparande där det skapas portföljer av värdepapper och där riskerna i de enskilda värdepapperna kan spridas inom fonden.

Utlåning till svenska hushåll

Totalt, andel per institutgrupp, december 2022

Källa: Sveriges riksbank

Bankstrukturen

Universalbanker

Banker som är representerade på större delen av den finansiella marknaden och kan erbjuda alla typer av finansiella tjänster, brukar kategoriseras som universalbanker. Bland dem märks främst de stora svenska bankerna – Swedbank, Handelsbanken och SEB, samt den numera finska banken Nordea. De har tillsammans en stark ställning totalt sett på den svenska bankmarknaden men deras marknadsandelarna varierar på olika delmarknader. På inlåningsmarknaden är marknadsandelen för de fyra stora bankerna 60 procent i december 2022.

Det finns många likheter mellan de stora bankerna men också olikheter. Det är exempelvis skillnad i typ av kunder och fokusområden.

De flesta banktjänster utförs numera via dator och smarta mobiltelefoner. Det har inneburit att kunder i mindre utsträckning besöker bankernas kontor och antalet kontor har minskat sakta under många år. På den svenska marknaden har Handelsbanken och Swedbank flest kontor, 214 respektive 153 vid utgången av 2021.

Övriga banker och utländska banker

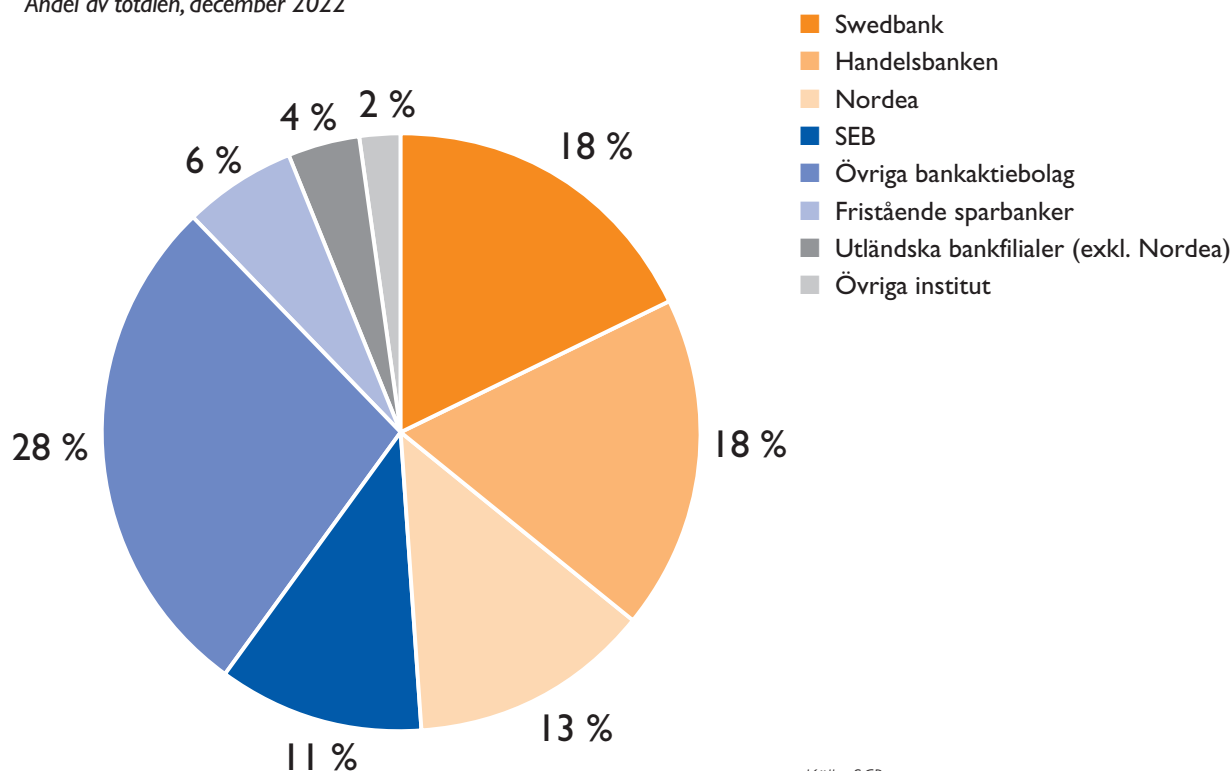
Sedan slutet av 90-talet har såväl de övriga bankaktiebolagen som utländska bankfilialer etablerat sig som viktiga aktörer på den svenska bankmarknaden och tagit marknadsandelar på svenska hushålls inlåning.

60 %

De fyra största bankerna hade i december 2022 tillsammans 60 procent i marknadsandel på inlåningsmarknaden.

Inlåning från svenska hushåll

Andel av totalen, december 2022

Källa: SCB

Banker som Skandiabanken, Länsförsäkringar Bank och Ikanobanken etablerade sig som telefon- och internetbanker i mitten av 1990-talet och ICA Banken i början av 2000-talet. De är i huvudsak fortfarande inriktade på privatkundsmarknaden, men har gradvis utökat sitt tjänsteutbud och många av dem kan idag beskrivas som universalbanker.

En annan kategori av banker är sådana med bakgrund som värdepappersbolag. De är främst inriktade på värdepappershandel och förvaltning, till exempel bankerna Avanza och Nordnet.

En ytterligare kategori av banker har ursprungligen verkat som kreditmarknadsbolag, till exempel Volvofinans Bank och Marginalen Bank.

De utländska bankernas närvaro i Sverige har varit betydande under många år, bland annat genom Danske Bank med 27 kontor. Från oktober 2018 har Nordea Bank flyttat huvudkontoret från Sverige till Finland och är därmed den största utländska banken i Sverige. Andra utländska banker kan inom vissa segment, till exempel investment banking, ha betydande marknadsandelar.

Sparbanker

De fristående sparbankerna och sparbanksaktiebolagen är verksamma på lokala eller regionala marknader. Sparbankerna och sparbanksaktiebolagen har en marknadsandel på drygt 10 procent av hushållsinlåningen i Sverige, men kan på en lokal marknad vara väsentligt större. De fristående sparbankerna hade 124 kontor i slutet av 2021, vilket utgör 12 procent av Sveriges 1 029 bankkontor.

De stora bankkoncernerna

Från mitten av 1990-talet har de stora bankerna utvecklats till finansiella koncerner med betydande internationell verksamhet, speciellt inom Norden och Baltikum. Utvecklingen har bestått dels i att verksamheter som bolån, fondförvaltning och pensionssparande har fått allt större betydelse i koncernerna vid sidan av den traditionella bankverksamheten, dels i att koncernerna expanderat internationellt.

Andra nordiska finanskoncerner

Andra stora finanskoncerner med stark ställning i Sverige är Danske Bank, Länsförsäkringar, SBAB och Skandia.

Danske Bank är Danmarks största bank och har bankverksamhet i alla nordiska länder.

Länsförsäkringar består av 23 lokala försäkringsbolag i samverkan och de äger gemensamt bland annat Länsförsäkringar Bank.

Statligt ägda **SBAB Bank** är från början ett bolåneinstitut, men har från 2010 blivit bank med breddad verksamheten till bland annat inlåning.

Skandiabanken ägs av försäkringskoncernen Skandia som har verksamhet inom bland annat tjänstepension och pensionsförsäkring.

Svenska Handelsbanken har 214 kontor i Sverige. Banken har verksamhet i flera länder, bland annat ett dotterbolag i Storbritannien och filialer i Norge och Nederländerna. Det helägda bostadsinstitutet Stadshypotek tillhör en av de största aktörerna på den svenska bolånemarknaden. Handelsbanken har även betydande verksamhet inom fondförvaltning och finansbolagsverksamhet.

Nordea är sedan oktober 2018 en finsk bank, men med en betydande verksamhet i Sverige genom bland annat en bankfilial. Nordea är det största finansiella företaget i Norden och har drygt 27 000 anställda. I Nordea-gruppen ingår banker och bankfilialer som är bland de största på respektive marknad i Sverige, Finland, Danmark och Norge. Bankens svenska verksamhet omfattar, utöver bankfilialen, även ett av Sveriges största finansbolag samt stora verksamheter inom fondförvaltning och bolåneverksamhet.

SEB är namnet på den finansiella koncern som bildats kring Skandinaviska Enskilda Banken. SEB har byggt upp en omfattande internationell verksamhet. Banken har framför allt en betydande utländsk verksamhet i de nordiska länderna och Baltikum. I Sverige har SEB en stark ställning inom framför allt fondförvaltning och livförsäkring, men även inom bostadslån och finansbolagsverksamhet. SEB är också en stark aktör inom verksamheter som aktie- och valutahandel samt internationella betalningar.

Swedbank har ett kontorsnät i Sverige med 153 kontor. Därutöver har Swedbank ett nära samarbete med de fristående sparbankerna och de delägda bankerna inom sparbanksrörelsen. Swedbank har även en betydande verksamhet i Baltikum. I koncernen ingår Swedbank Robur, Sveriges största företag inom fondförvaltning, och Swedbank Hypotek som är ett av de största bostadsinstituten.

Fyra största bankgrupperna

	Antal anställda (2022)		Utlåning allmänheten (2022)	Balansomslutning (2022)
	Totalt	varav Sverige	Miljarder kronor	Miljarder kronor
Nordea ¹	27 453	6 103	3 845	6 615
SEB	16 987	8 710	2 065	3 533
Handelsbanken	10 954	6 911	2 316	3 454
Swedbank	18 538	10 177	1 843	2 855

Källa: Respektive banks årsredovisning.

¹ Siffrorna för Nordea avser hela Nordeagruppen, där även bankens verksamhet i alla de nordiska länderna ingår.

Övriga kreditmarknadsbolag

Bland kreditmarknadsbolagen är bostadsinstitutet den största gruppen. Övriga kreditmarknadsföretag utgörs av finansbolag samt företags- och kommunfinansierande institut.

Finansbolag

Finansbolagens verksamhet riktar sig i första hand till företag med tjänster och produkter som till exempel avbetalning, leasing och factoring med mera. Finansbolag vänder sig även till hushåll med produkter som kontokorts- och avbetalningskrediter med mera.

Genom avbetalningsköp kan ett företag fördela kostnaden för en stor investering. Leasing gör att ett företag kan investera utan att binda eget kapital. Med factoring kan kundfakturer förvandlas till likvida medel.

Det finns cirka 25 finansbolag i Sverige, med en sammanlagd utlåning och leasing som vid utgången av 2022 uppgick till 298 miljarder kronor. De största finansbolagen är bankägda men flertalet av bolagen ägs av icke-finansiella företag som vill erbjuda finansieringsmöjligheter för sina kunder.

Den huvudsakliga finansieringen för finansbolagen är lån från andra finansiella företag, framför allt banker. Några av de större finansbolagen ger även ut egna obligationer och certifikat på värdepappersmarknaden. Finansbolag får även finansiera sig genom hushållsinlåning.

Finansbolagen utvecklades kraftigt under 1980-talet, delvis som en följd av att bankmarknaden var hårt reglerad. I slutet av 1980-talet fanns det nära 300 finansbolag men i samband med turbulensen på finansmarknaden under 1990-talets första hälft minskade antalet bolag snabbt. Antalet finansbolag har fortsatt att minska de senaste åren. Det beror bland annat på att flera bolag har valt att verka som finansiellt institut i stället för finansbolag på den svenska marknaden.

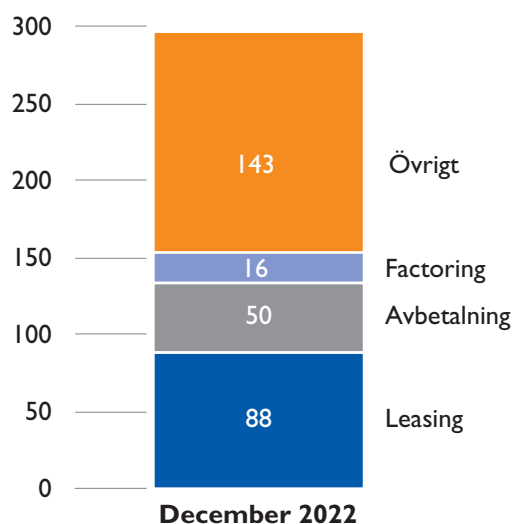
Företags- och kommunfinansierande företag

De företags- och kommunfinansierande företagen inriktar sin verksamhet på vissa delar av näringslivet eller på utlåning till kommuner. De finansierar sin verksamhet genom att ge ut obligationer, certifikat och reverser.

Störst är Kommuninvest som är en sammanslutning av ett antal kommuner och som lämnar krediter till sina medlemmar. Näst störst är det statligt ägda Svensk Exportkredit (SEK), som är specialiserat på krediter till svenska exportföretag.

Finansbolagens utlåning och leasing

Miljarder kronor

Källa: SCB

Hushållens lån

Hushållen lånar framförallt till att finansiera sitt boende. I december 2022 hade hushållen totalt 4 936 miljarder kronor i lån. Av hushållens totala lån var 83 procent eller 4 101 miljarder kronor lån med säkerhet i bostad, det vill säga villor, radhus och bostadsrätter.

I Sverige äger 65 procent av hushållen sin bostad och av dessa hushåll har 80 procent ett bostadslån. Den relativt höga andelen hushåll med bostadslån visar på en mogen bolånemarknad. Andra länder med liknande andelar är Norge, Danmark och Nederländerna.

Hushållen lånar även med säkerhet i fastigheter som normalt inte används för eget boende, till exempel jordbruks- och skogsfastigheter samt flerbostadshus. Dessa lån utgör 8 procent av hushållens totala lån.

Hushållens lån utan säkerhet, blancolån, utgör 6 procent.

Övriga säkerheter, som till exempel värdepapper och olika typer av borgen, utgör säkerheter till 3 procent av hushållens lån.

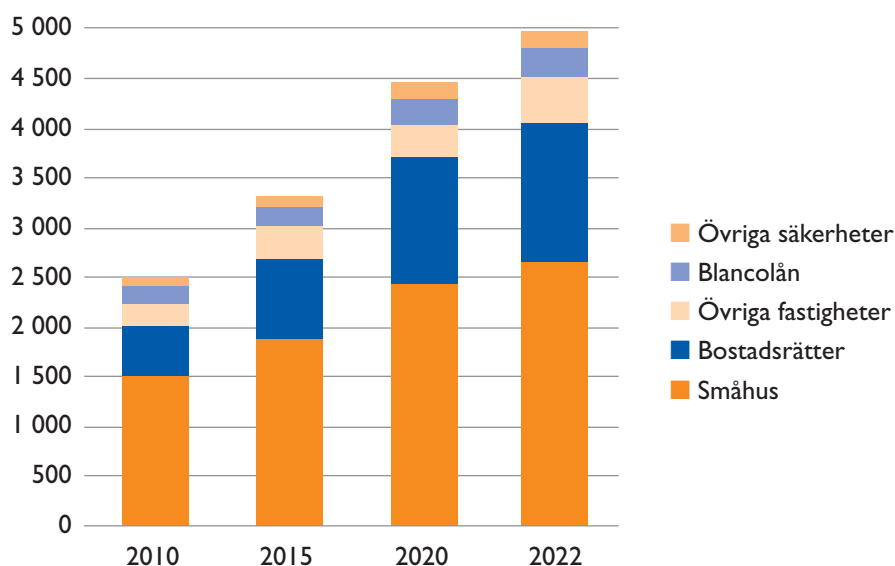
Hushållens långivare

Bostadsinstitutet står för den största delen av hushållens totala lån; 66 procent i december 2022. Bostadsinstitutet lånar uteslutande mot säkerhet i bostäder och fastigheter, det vill säga villor, bostadsrätter och flerbostadshus. Från 2017 har det i Sverige varit möjligt för så kallade bostadskreditinstitut att erbjuda bostadslån. Ett par bostadskreditinstitut erbjuder idag bolån. De är numera betydande aktörer för nya bolån. Deras marknadsandel bland utestående bolån är ännu begränsad och utgör drygt 1 procent av hushållens samlade lån.

Utöver bostadsinstitutet står bankerna för en betydande del av hushållens lån och utgjorde 31 procent av hushållens totala lån i december 2022. En betydande del av bankernas hushållsutlåning har säkerhet i bostäder och fastigheter. Bankerna lämnar också hushållslån med säkerheter i till exempel värdepapper och borgen, men även blancolån.

Hushållsutlåning uppdelat på säkerhet

Miljarder kronor

Källa: SCB

Finansbolag och övriga kreditmarknadsbolag står för 2 procent av hushållsutlåningen. Finansbolag finansierar ofta bil, båt, vitvaror, etcetera och föremålet för lånet utgör normalt säkerhet. Drygt 60 procent av finansbolagens utlåning till hushåll är dock blancolån, till stor del kortkrediter. Bland övriga kreditmarknadsbolag märks främst bolag som lånar ut till jordbruks- och skogsfastigheter.

Regler om amortering

Från oktober 2010 har Finansinspektionen infört nya regler för bostadslån som innebär att lån med säkerhet i bostad enbart får lämnas upp till 85 procent av bostadens marknadsvärde. I juni 2016 trädde Finansinspektionens föreskrifter om amortering av bolån i kraft. Föreskrifterna innebär att nya bolån med en belåningsgrad över 50 procent ska amorteras. Bolån med en belåningsgrad över 70 procent ska årligen amorteras med ett belopp som motsvarar minst två procent av lånet. För bolån med en belåningsgrad mellan 50 och 70 procent ska minst en procent av lånet amorteras årligen.

Från mars 2018 har amorteringskravet skärpts. Det skärpta amorteringskravet innebär att nya bolånetagare med bolåneskulder som överstiger 4,5 gånger bruttolönnen behöver amortera minst 1 procent av skulderna utöver det grundläggande amorteringskravet.

På grund av pandemin 2020 infördes en tillfällig möjlighet att ge både nya och befintliga bolånetagare undantag från kravet på amortering. Undantaget gällde mellan april 2020 och augusti 2021.

66 %

Bostadsinstituten står för den största delen av hushållens totala lån i december 2022.

Hushållens sparande

Hushållens finansiella tillgångar

De svenska hushållens finansiella tillgångar har stigit med 164 procent sedan år 2005 och uppgick i december 2022 till 6 796 miljarder kronor. Ökningen har sedan 2005 skett i framför allt banksparande, men även fondbesittandet har ökat betydligt under samma tidsperiod. En del av hushållens finansiella tillgångar är knutna till utvecklingen på världens börser; aktier, fonder och till viss del försäkrings-sparande. Värdet av dessa tillgångar varierar i olika utsträckning med utvecklingen på börserna.

Bankinlåning

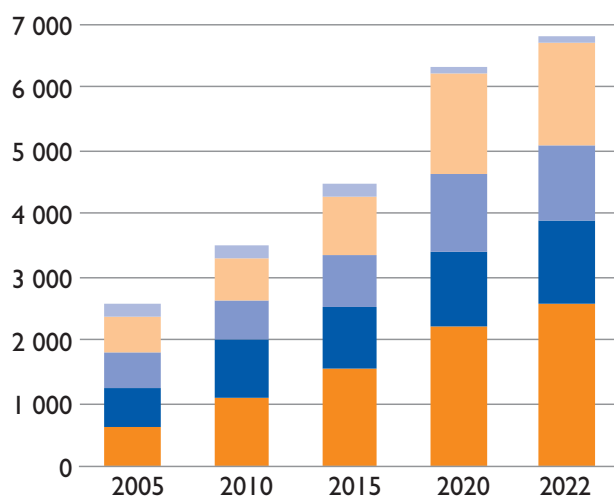
Bankinlåningen utgör numera den största andelen av hushållens finansiella tillgångar. Sett som en andel av de totala tillgångarna sjönk bankinlåningen under 1990-talet ner till under 20 procent runt år 2000, men har därefter ökat och uppgick i december 2022 till 38 procent. I början av 1980-talet var andelen cirka 50 procent.

164 %

De svenska hushållens finansiella tillgångar har stigit med 164 procent sedan år 2005 och uppgick i december 2022 till 6 796 miljarder kronor.

Hushållens finansiella tillgångar

Miljarder kronor

Övrigt	216	248	190	120	121
Fonder	550	659	943	1 584	1 552
Aktier	565	605	784	1 266	1 271
Försäkringsparande	629	932	1 016	1 155	1 263
Inlåning	615	1 081	1 534	2 231	2 589

Källa: Sparbarometern SCB

Fondsparande

Redan tidigt under 1980-talet började många svenskar att placera delar av sitt sparande i värdepappersfonder, delvis som en följd av att vissa former av sådant sparande var skattesubventionerat. Idag beräknas hälften av den vuxna befolkningen äga fonder direkt eller via ISK (Investeringsparkonto). Om man inkluderar ägandet av fonder via premiepensionssystemet PPM (den del av pensionsmedlen som placeras hos privata eller statliga fondbolag) och avtalspensioner, så har nästan alla vuxna svenskar fondsparande.

Investeringsparkonto, ISK

Investeringsparkonto (ISK) infördes 2012 som en ny schablonbeskattad sparform. Innehavaren till ett ISK kan sätta in pengar på kontot och handla med olika finansiella instrument, till exempel aktier och fonder, och omplacera dessa utan att redovisa vinst och förlust i deklarationen. Inte heller ränta och utdelningar behöver redovisas. Istället betalas en årlig schablonskatt på behållningen på kontot.

Försäkringsparande

Försäkrings- och pensionssparandets andel av hushållens finansiella tillgångar har ökat från 15 procent vid 1990-talets början till 30 procent i början av 2000-talet. Andelen har därefter minskat och uppgår i december 2022 till 19 procent.

Försäkringsparandet sker dels i traditionella livförsäkringar, dels i fondförsäkringar. I fondförsäkringar placeras sparandet i värdepappersfonder i enlighet med spararens eget val.

Från 2016 har det skattesubventionerade sparandet i pensionsförsäkringar tagits bort, vilket har lett till att en del av detta sparande sökt sig till andra sparformer.

Livförsäkringsbolag

Det största bankägda försäkringsbolaget är SEB Trygg Liv, som tillsammans med Alecta, Skandia, AMF och Folksam är störst på den svenska marknaden för liv- och fondförsäkringar. Samtliga stora affärsbanker har egna livförsäkringsbolag.

Betalningar

Betalningsinstrument

Vid sidan av mindre kontantbetalningar sker praktiskt taget alla betalningar i Sverige genom förmedling av bankerna eller kontokortsföretagen. De vanligaste betalningsinstrumenten är olika former av betalkort och elektroniska gireringar (digitala betalningar och överföringar). Flertalet av betalningarna är kopplade till transaktionskonton i bankerna. På transaktionskonton registreras bland annat löneinsättningar, kortköp, betalningar och överföringar

Elektroniska betalningar

Under de senaste decennierna har pappersbaserade betalningar som blankettgireringar, checkar och kassabetalningar i snabb takt ersatts av olika former av elektroniska eller digitala betalningar. En undersökning av Riksbanken från 2022 om svenskarnas betalningsvanor visar att vi i Sverige föredrar att använda elektroniska betalningar, till exempel har 90 procent av svenskarna använt bankkort den senaste månaden och 82 procent har använt

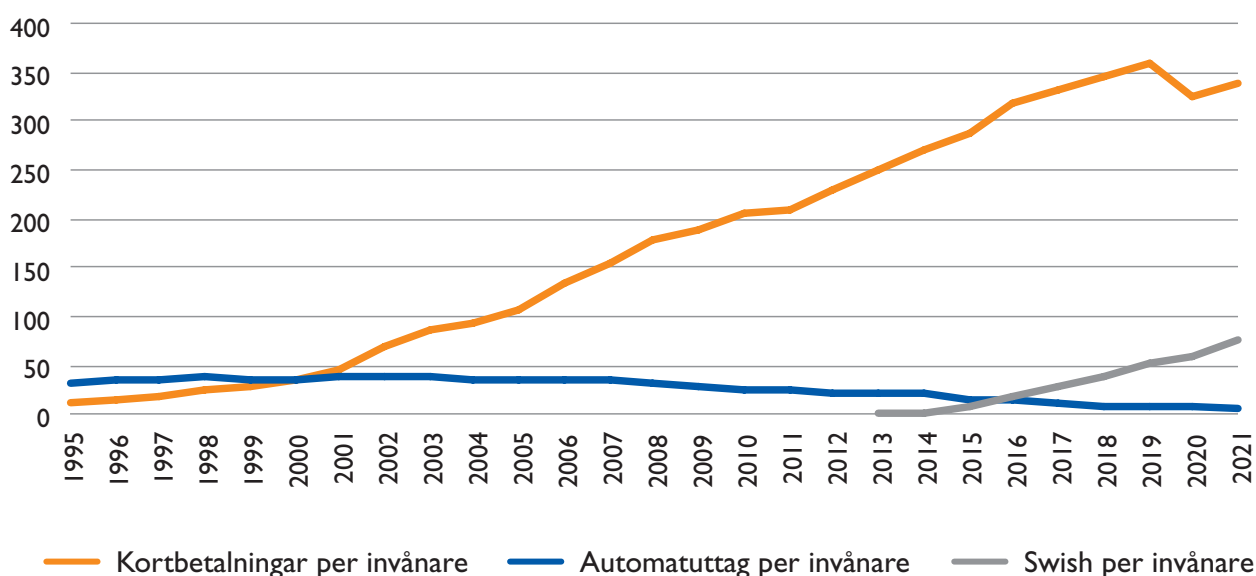
Swish. Samtidigt har andelen som använder pappersbaserade betalningsmedel minskat. Privatpersoner som betalat med kontanter den senaste månaden uppgick till 34 procent och de som använt pappersbaserade giroblanketter uppgick till 4 procent.

En av de elektroniska betalningsformerna är e-faktura. Med e-faktura kommer räkningen direkt i elektronisk form till kundens internetbank med alla nödvändiga uppgifter för godkännande och betalning. Under 2020 uppgick antalet e fakturor till privatpersoner till 155 miljoner.

Den mobila överförings- och betalningstjänsten Swish startade i slutet av 2012. Då introducerades möjligheten för privatkunder att skicka pengar med mobilen givet att de har mottagarens mobilnummer. Överföringen sker i realtid och pengarna kommer direkt in på mottagarens konto. Swish blev på kort tid ett alternativ till kontanta betalningar mellan privatpersoner. Successivt har även Swishtjänster för betalningar till företag och föreningar lanserats som tar en allt större andel av det totala antalet betalningar. Under 2022 utfördes 916 miljoner transaktioner i

Antalet kortbetalningar, Swishbetalningar och automatuttag per invånare

1995–2021

Källa: Sveriges riksbank

Swish, varav hälften var mellan privatpersoner och hälften till företag.

Girobetalningssystem

Majoriteten av alla betalningar mellan privatpersoner och de flesta företag hanteras av Bankgirot, som hanterar massbetalningar på den svenska marknaden. Bankgirots system för massbetalningar hanterar en rad olika betalningstransaktioner, till exempel bankgirobetalningar, banköverföringar, slutreglering av kortbetalningar och kontantuttag i uttagsautomat.

Uttagsautomater

Det svenska systemet med uttagsautomater är också väl utbyggt med cirka 2 304 automater. År 2021 gjordes 58 miljoner uttag på i genomsnitt cirka 1 350 kronor i dessa automater.

Framtida betalinfrastruktur

Stora förändringar sker idag inom betalningsområdet. Ändrade kundbeteenden skapar förväntningar på snabba, säkra och mer effektiva betalningstjänster.

För att behålla positionen som ett av de mest effektiva betalningssystemen arbetar Sverige och de övriga nordiska länderna med att skapa en ny modern betalinfrastruktur. Den ska vara anpassad för dagens och framtidens behov av betaltjänster, med de möjligheter som nya europeiska regler och standarder ger.

Den nya betalinfrastrukturen kommer att baseras på nordiska regelverk som upprättas av Nordic Payments Council. Dessa kommer till exempel att hantera betalningar i realtid och ha ett format som medger att mer information skickas med betalningen. Sverige blir det första landet i Norden att gå över till den nya nordiska betalinfrastrukturen som kommer att levereras av clearingorganisationen P27 Nordic Payments.

34 %

Privatpersoner som betalat med kontanter den senaste månaden uppgick till 34 procent.

Fondbolag

Fondsparande

Hushållens direktspårade i värdepappersfonder ökade stadigt fram till runt år 2000 då cirka 20 procent av svenskarnas finansiella tillgångar utgjordes av fonder. Andelen fondsparande i hushållens finansiella portfölj har sedan dess varierat något och uppgick i december 2022 till 23 procent, vilket är en internationellt sett hög siffra. Hushållen sparar också i fonder indirekt via pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar.

En positiv börsutveckling och förmånliga skatte-regler stimulerade fondsparandet under 1980-talet. Detta lockade många svenskar, vilket i sin tur medförde en väl spridd kunskap om fondsparande. Idag har nästan alla svenskar ett fondsparande dels i privat sparande, dels via premiepensionssystemet.

Under en lång rad av år har den totala förmögenheten i svenska värdepappersfonder ökat, även om den minskat enstaka år till följd av nedgång på aktiemarknaderna. År 1990 uppgick den samlade fondförmögenheten till 120 miljarder kronor. I december 2022 uppgick fondförmögenheten till 6 067 miljarder kronor (exklusive premiepensions-sparandet PPM uppgick fondförmögenheten till 4 238 miljarder kronor).

I december av 2022 var 64 procent av fondförmögenheten placerad i aktiefonder, 21 procent i blandfonder, 14 procent i räntefonder och 2 procent i hedge- och övriga fonder. Fördelningen varierar över tid beroende på bland annat börsoro då andelen räntefonder tenderar att stiga och aktiefonder sjunka, och tvärt om då börserna stiger.

Fondbolag

Utbudet av fonder har vuxit i takt med det ökade intresset från spararna och det finns idag ett stort antal fonder tillgängliga för spararna på den svenska marknaden. De stora bankernas fondbolag är viktiga aktörer på den svenska fondmarknaden. Samtidigt som marknaden för fonder har blivit större har det tillkommit en mängd nya aktörer, både svenska och utländska.

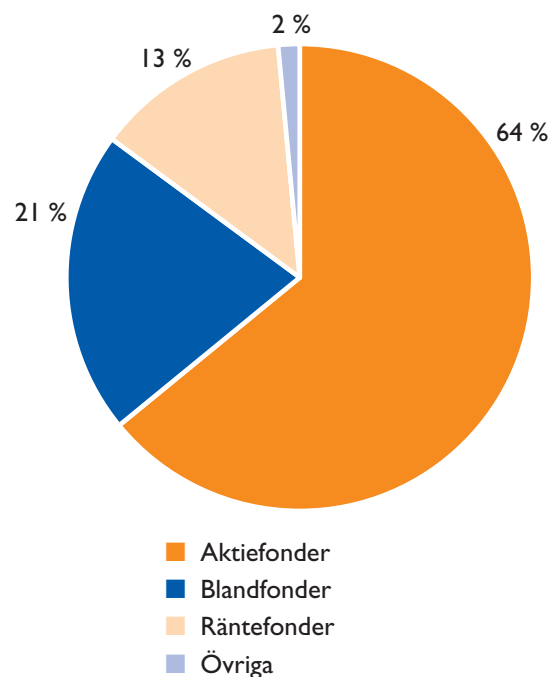
Några av de största aktörerna på den svenska fondmarknaden är de stora bankernas fondbolag – Swedbank Robur, SEB Fonder, Nordea Fonder och Handelsbanken Fonder – som alla har ett stort utbud av fonder med inriktning på olika geografiska områden, branscher och värdepapperstyper som aktier och obligationer.

Hållbara fonder

Traditionellt har fondsparandet setts som en möjlighet att sprida sparandets risker på områden som olika världsmarknader, värdepapperstyper och branscher. En ytterligare faktor som fått stor betydelse för fondspararna är att sparandet också ska bidra till hållbar utveckling vad gäller bland annat miljö och sociala förhållanden. I Sverige dominerar fonder som enligt EU:s regelverk ”främjar miljörelaterade eller sociala egenskaper” (ljusgröna fonder) och de uppgick vid halvårsskiftet 2022 till 89 procent av fondförmögenheten. De fonder som enligt samma regelverk ”har hållbara investeringar som mål” (mörkgröna fonder) uppgick vid halvårsskiftet 2022 till 4 procent av fondförmögenheten.

Fondförmögenhet

Andel per fondkategori, december 2022

Källa: Fondbolagens förening

Tillsyn av de svenska bankerna

Det är av stor vikt att det finansiella systemets funktion och förtroende upprätthålls och därför har samhället ansett det nödvändigt att skapa en rad lagar som reglerar det finansiella systemets aktörer. Bland dessa aktörer spelar bankerna en viktig roll och det finns ett flertal lagar och föreskrifter som reglerar deras verksamhet. Ansvar för att hålla det finansiella systemet stabilt delas av flera myndigheter: Finansinspektionen, Riksbanken, Riksgälden och Finansdepartementet. Finansinspektionen ansvarar för tillsynen av instituten både ur ett institutsspecifikt perspektiv (mikrotillsyn) och ett systemperspektiv (makrotillsyn). Riksbanken ska främja ett säkert och effektivt betalningssystem. Riksgälden ansvarar för att hantera eventuella banker i kris och för insättningsgarantin. Finansdepartementet ansvarar för att utarbeta lagar och förordningar som ska gälla i det finansiella systemet.

Finansinspektionen, Riksbanken och Riksgälden bildar tillsammans med Finansdepartementet det finansiella stabilitetsrådet. I det finansiella stabilitetsrådet diskuteras frågor om finansiell stabilitet och behov av att vidta åtgärder för att motverka uppbyggnad av finansiella obalanser. Rådet sammanträder även för att diskutera åtgärder i händelse av en finansiell kris. Rådet fattar inte några beslut utan det gör regeringen och myndigheterna självständigt inom sina respektive ansvarsområden.

Finansinspektionen

Finansinspektionen är en statlig myndighet som lyder under Finansdepartementet. Finansinspektionen ansvarar för tillsynen över företagen som verkar på de finansiella marknaderna och de finansiella marknadsplatserna. Vidare har Finansinspektionen ett övergripande mål att bidra till det finansiella systemets stabilitet och effektivitet samt att verka för ett gott konsumentskydd. Finansinspektionen har även fått regeringens uppdrag att motverka finansiella obalanser i syfte att stabilisera kreditmarknaden.

De lagar som reglerar banker och andra finansiella företag stiftas av Sveriges Riksdag. Lagarna är i viss utsträckning utformade som ramlagstiftning och inom dessa ramar utformar Finansinspektionen regler för finansiell verksamhet genom föreskrifter. Därutöver skriver även Finansinspektionen så kallade allmänna råd, som inte är tvingande men som Finansinspektionen anser att man bör följa för att bedriva en sund verksamhet. Finansinspektionen är vidare den myndighet som lämnar tillstånd för olika verksamheter på det finansiella området, till exempel att bedriva bankrörelse.

För att kontrollera att de finansiella företagen följer lagar, föreskrifter och allmänna råd utövar myndigheten tillsyn. Tillsynen utövas på en rad olika sätt, till exempel genom att på plats undersöka ett finansiellt företag, eller genom att begära in olika uppgifter som Finansinspektionen är intresserad av att kontrollera. Tillsynen omfattar även att identifiera, analysera och övervaka systemriskerna såsom finansiella obalanser på kreditmarknaden.

Sveriges riksbank

Riksbanken är en myndighet med självständig ställning under Sveriges Riksdag. Riksbankens huvuduppgift är att upprätthålla ett fast penningvärde.

En andra viktig uppgift för Riksbanken är att verka för stabiliteten i det finansiella systemet och då i synnerhet att främja ett säkert och effektivt betalningssystem samt att ha beredskap att hantera en eventuell finansiell kris. Betalningssystemet omfattar hela den infrastruktur som finns för bland annat betalningar och värdepappersöverföringar. Riksbanken verkar allmänt för den finansiella stabiliteten genom att löpande följa och analysera de risker och hot som finns mot det finansiella systemet. I detta syfte analyserar Riksbanken utöver betalningssystemen även utvecklingen för de stora bankkoncernerna, bankernas låntagare och den makroekonomiska utvecklingen.

Riksbanken kan vid en finansiell kris tillföra likviditet till det finansiella systemet. Det kan handla om att gå in med pengar för att stötta en enskild bank eller om mer generella likviditetsstärkande åtgärder riktade till flera aktörer, som att erbjuda lån på längre löptider eller i andra valutor än svenska kronor.

Riksgälden

Riksgälden är en myndighet som traditionellt har hanterat statens skulder och upplåning. Riksgäldens ansvar har efter hand utökats med frågor gällande finansiell stabilitet. Inom området finansiell stabilitet har Riksgälden fått ansvar för att hantera banker i kris och för insättningsgarantin.

Säkerställda obligationer

En betydande del av utlåningen till allmänheten i Sverige består av lån till bostäder. Det gäller i synnerhet för hushållens lån där 83 procent av lånen utgörs av lån med säkerhet i bostad, det vill säga villor och bostadsrätter.

Bolåneinstitutet och bankerna som står för bostadsutlåningen behöver i sin tur finansiera dessa lån. Bland finansieringskällorna finns bankinlåning samt certifikat och obligationer (korta och långa värdepapper). Största delen av institutets finansiering av bolån kommer från en specifik typ av obligationer – säkerställda obligationer.

Utvecklingen för säkerställda obligationer

Fram till år 2006 finansierades bankernas och bolåneinstitutets bolån huvudsakligen av bostadsobligationer. Några år tidigare, år 2004, infördes en ny lagstiftning i Sverige som möjliggjorde finansiering med säkerställda obligationer. Från år 2006 och ett par år framåt omvandlades alla bostadsobligationer till säkerställda obligationer.

Den utestående stocken säkerställda obligationer uppgår till 2 505 miljarder kronor i slutet av 2022. Under 2022 har institutet emitterat nya säkerställda obligationer till ett värde av 536 miljarder kronor.

Säkerställda obligationers uppbyggnad

Till skillnad från bostadsobligationer och andra obligationer, så är det knutet en så kallad säkerhetsmassa till en säkerställd obligation. Om utgivaren av den säkerställda obligationen skulle få problem med

sina åtaganden och att betala tillbaka värdet av obligationen, till exempel vid konkurs, har ägaren till den säkerställda obligationen en förtur till obligationens säkerhetsmassa.

Säkerhetsmassan i en säkerställd obligation består av lån med säkerhet i villor och bostadsrätter, och i vissa fall även av lån med säkerhet i jordbruks- och kommersiella fastigheter. Även lån till kommuner eller lån till offentlig motpart kan ingå i säkerhetsmassan.

I och med det direktiv rörande säkerställda obligationer som EU-kommissionen fattade beslut om 2019 har det 2022 gjorts ändringar i den svenska lagen om säkerställda obligationer.

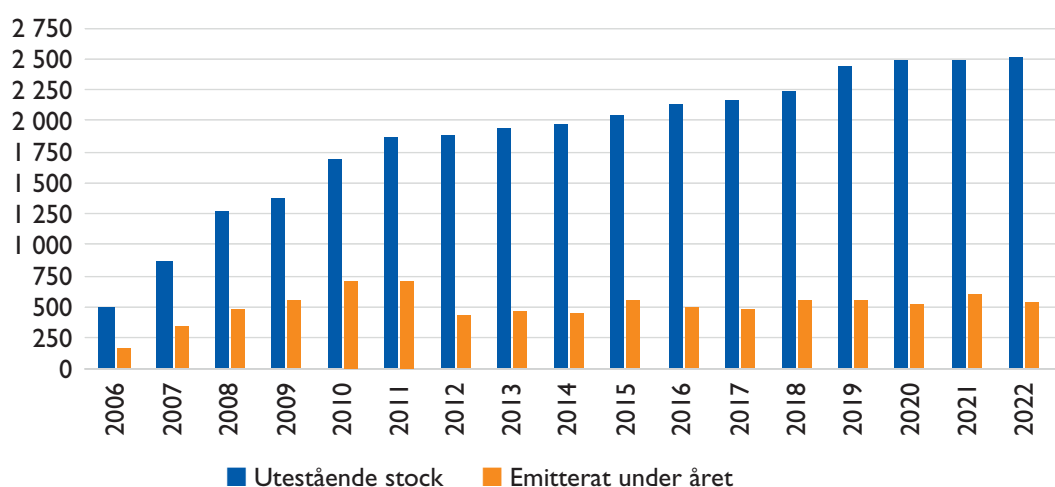
För att säkerhetsmassan ska hålla tillräckligt hög kvalitet så får enbart bolån motsvarande högst 80 procent av bostadens marknadsvärde ingå. För lån till övriga typer av fastigheter i säkerhetsmassan gäller att dessa i princip måste ha en belåningsgrad om högst 60 procent av marknadsvärdet. I lagstiftningen kring säkerställda obligationer ställs hårda krav på att säkerhetsmassans kvalitet ska följas upp och kontrolleras.

Högt förtroende

Såväl inhemska som utländska investerare har alltid haft ett högt förtroende för svenska säkerställda obligationer har sedan de började emitteras 2006. Under 2008 och 2009 när de finansiella marknaderna periodvis var mycket ansträngda och under pandemin så var förtroendet för de svenska säkerställda obligationerna intakt, och svenska banker och bolåneinstitut kunde fortsätta att emittera nya säkerställda obligationer i Sverige och utomlands varje månad.

Säkerställda obligationer

Totalt utestående och emitterade under året, miljarder kronor

Källa: Bankföreningen

Lagar för bankverksamhet

Bank- och finansieringsrörelselagen

Lagen om bank- och finansieringsrörelse är den grundläggande lagen för bankers och kreditmarknadsföretags verksamhet. I lagen finns bestämmelser om vad som krävs för att få tillstånd att bedriva bank- eller finansieringsrörelse, vilken verksamhet som får bedrivas, kreditprövning, gränsöverskridande verksamhet, vilken egendom som får ägas samt regler om tillsyn och sanktioner. Samma regler gäller för både banker och kreditmarknadsföretag.

Kapitaltäckningsförordningen

EU:s förordning om kapitaltäckning innehåller regler som syftar till att säkerställa att banker och kreditmarknadsföretag har tillräckligt med kapital för att kunna möta de risker som finns i verksamheten. Krav på kapital ställs upp för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker. I kapitaltäckningsförordningen anges hur beräkning ska ske av det kapital som krävs beroende på vilka typer av tillgångar, åtaganden och placeringar som institutet har. Det finns också begränsningar av hur stora exponeringar ett institut får ha mot en kund eller en grupp av kunder som har anknytning med varandra. En EU-förordning gäller som svensk lag.

Konsumentkreditlagen

Lagen anger vad kreditinstituten ska iaktta när de ger lån till konsumenter. Lagen uppställer informationskrav för marknadsföring av krediter, förhandsinformation samt innehållet i kreditavtal. Den anger också förutsättningarna för att räntan ska kunna ändras till kundens nackdel och under vilka förutsättningar en kreditgivare får säga upp ett lån i förtid. I lagen finns begreppet högkostnadskredit, som är en kredit med en effektiv ränta som uppgår till minst Riksbankens referensränta med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avser kreditköp eller är en bostadskredit. Vidare finns bestämmelser om ett räntetak och ett kostnadstak. Räntetaket innebär att långivaren inte får ta ut en högre kreditränta eller dröjsmålsränta än referensräntan plus 40 procent. Kostnadstaket innebär att låntagaren aldrig behöver betala mer än det lånade beloppet i räntor och avgifter.

Lag om säkerställda obligationer

Banker och kreditmarknadsföretag får ge ut säkerställda obligationer enligt en särskild lag, om obligationerna har förmånsrätt i institutets tillgångar som uppfyller särskilda krav.

Betaltjänstlagen

Lagen anger vad en betaltjänstleverantör ska iaktta när betaltjänster tillhandahålls i Sverige och utförs inom EES. I lagen finns bestämmelser om vad som krävs för att få tillstånd att tillhandahålla betaltjänster respektive i vilka fall undantag från tillståndsplikten kan medges. Lagen innehåller regler om skyldigheten att tillhandahålla betalkonton, informationskrav vid tillhandahållande av betaltjänster till kund, avgifter, genomförandetid, obehöriga transaktioner och sanktioner etc.

Insättningsgarantilagen

Lagen om insättningsgaranti säkerställer ett skydd för pengar insatta på konto hos banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag upp till 1 050 000 kronor per person och institut. Därutöver kan man också ansöka om ett tilläggsbelopp (upp till 5 miljoner kronor) för insättningar som är kopplade till vissa livshändelser, till exempel försäljning av bostad. Rätten till ersättning inträder om ett institut försätts i konkurs eller om Finansinspektionen beslutar att garantin ska träda in.

Penningtvättslagen

Lagen gäller för banker och kreditmarknadsföretag, liksom för en rad andra företag, och syftar till att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. I lagen finns bestämmelser om riskbedömning och rutiner, kundkännedom, granskning av transaktioner, rapportering av misstänkta transaktioner och sanktioner etc.

Övrig reglering

Flertalet av de nämnda lagarna är i huvudsak baserade på EU-direktiv. Lagarna kompletteras med mer detaljerade föreskrifter genom förordningar från regeringen samt föreskrifter och allmänna råd från Finansinspektionen och europeiska tillsynsmyndigheter. De europeiska tillsynsmyndigheterna, EBA, ESMA och EIOPA, har till uppgift att harmonisera det europeiska regelverket och att samordna tillsynen inom EU. Dessa myndigheter utfärdar bland annat tekniska standarder, som EU-kommissionen antar som förordningar och som svenska banker måste följa, samt riktlinjer som gäller som allmänna råd för svenska banker.

De svenska bankerna är i allmänhet universalbanker, vilket innebär att även värdepappershandel, kapitalförvaltning och corporate finance utgör betydande delar av verksamheten. För dessa områden finns ytterligare lagstiftning. En central sådan lagstiftning är lagen om värdepappersmarknaden. Genom lagen har direktivet om marknader för finansiella instrument (MiFID – Markets in Financial Instruments Directive) genomförts i Sverige.

Finansiell krishantering

Riksgälden har som resolutionsmyndighet en central roll för statens hantering av bankkriser. Riksgälden har även en roll som stödmyndighet och ansvar för statens förebyggande stöd till livskraftiga banker samt ansvarar för insättningsgarantin.

Bankkrishantering (resolution)

Under 2016 ersattes stora delar av den tidigare bankstödslagstiftningen av nya regler för hantering av kriser i banker och andra institut. De nya reglerna bygger på globala principer och EU:s krishanteringsdirektiv. Med de nya reglerna för krishantering skapas ett särskilt förfarande, resolution, för att hantera institut i kris utan att sätta det i konkurs. Syftet är att hantera fallerande institut utan att det medför stora störningar i det finansiella systemet och utan att skattebetalarna ska bära kostnaderna.

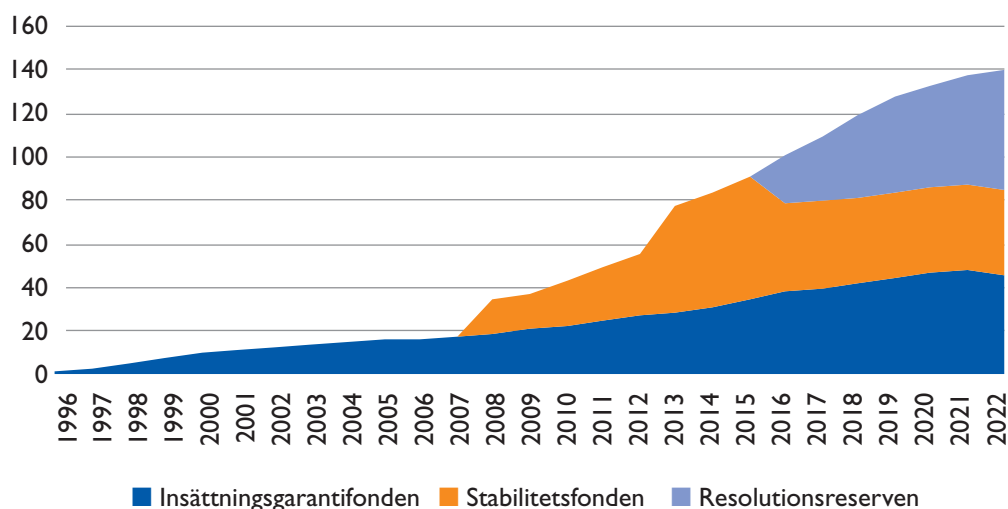
Genom resolutionsförfarandet tar staten kontroll över institut i kris och rekonstruerar eller avvecklar

dem under ordnade former. Under denna process kan institutet hållas öppet. Förlusterna i resolutionsförfarandet bärs av institutets aktie- och fordringsägare genom att deras innehav skrivs ned och/eller konverteras till aktiekapital (skuldavskrivning eller bail-in). Insättningar skyddade av insättningsgarantin är undantagna från skuldavskrivning.

I Sverige är Riksgälden resolutionsmyndighet och har ansvar för att hantera uppkomna kriser och göra upp planer för beredskap om institut får problem. Det innebär bland annat att ta fram resolutionsplaner för varje institut och besluta om krav på hur mycket nedskrivningsbara skulder institutet ska ha.

Fonderade avgifter

Miljarder kronor

C R I S I S

3,9 mdkr

Instituterna betalade 3,9 miljarder kronor i resolutionsavgifter till resolutionsreserven år 2022.

Förebyggande stöd

Vid allvarlig störning i det finansiella systemet kan staten i vissa fall ge förebyggande stöd till livskraftiga banker och kreditinstitut. Riksgälden är ansvarig myndighet och kan ge stöd till institutens finansiering via garantier och i särskilda fall även kapitaltillskott.

Resolutionsreserven

Kostnader för hantering av krisande banker ska i första hand bäras av aktie- och fordringsägare. Under extraordinära omständigheter kan det krävas extern finansiering och därför har resolutionsreserven inrättats. Resolutionsreserven finansieras av årliga resolutionsavgifter från banker och andra institut. Mindre institut betalar en årlig avgift enligt schablon medan större institut betalar en avgift i proportion till sin storlek och den risk de utgör i systemet. Instituterna betalade 3,9 miljarder i resolutionsavgifter till resolutionsreserven för år 2022.

Riksdagen beslutade 2008 att bygga upp en stabilitetsfond för att finansiera statliga åtgärder att stödja det finansiella systemet. I samband med de nya reglerna 2016 om krishantering, resolution, så ändrades utformningen och funktionen av stabilitetsfonden. En del av stabilitetsfonden finns kvar för att finansiera eventuella åtgärder som genomförs inom lagen för förebyggande statligt stöd. Den övriga delen, som består av bankernas tidigare inbetalda stabilitetsavgifter, har förts över till resolutionsreserven.

Insättningsgarantin

Insättningsgarantin motverkar risken för en allvarlig störning i det finansiella systemet genom att skapa trygghet för spararna och minska risken för uttagsanstormning vid finansiell kris. Lagen om insättningsgaranti skyddar pengar insatta på konto hos institut upp till 1 050 000 kronor per person och institut. Därutöver kan man också ansöka om ett tilläggsbelopp (upp till 5 miljoner kronor) för insättningar som är kopplade till vissa livshändelser, till exempel försäljning av privatbostad. Rätten till ersättning inträder om ett institut försätts i konkurs eller om Finansinspektionen beslutar att garantin ska träda in.

Fonder för finansiell stabilitet

Banker och andra finansiella institut har under en längre tid betalat avgifter för att fondera medel till insättningsgaranti och finansiell stabilitet. År 1996 infördes avgifter för att bygga upp en fond till insättningsgarantin. Under 2008 infördes avgifter för att bygga upp stabilitetsfonden och 2016 ersattes dessa med nya avgifter för att bygga upp den nya resolutionsreserven. Den totala storleken på de tre olika fonderna har år 2022 växt till sammanlagt 140 miljarder kronor.

Bankerna i samhället

Samhället står inför betydande utmaningar för att minska utsläppen i tillräcklig takt för att nå klimatmålen och därmed undvika de omfattande kostnader en hög global medeltemperaturökning innebär.

Ansvar vilar främst på det politiska systemet men det finansiella systemet har både ansvar, förmåga och vilja att bidra med finansiering av klimatomställningen och att anpassa sin verksamhet till klimatrelaterade risker och möjligheter.

Bankbranschens roll i klimatomställningen är att stötta sina kunder i omställningen till hållbara lösningar och att integrera klimatrelaterade risker och möjligheter i bankens verksamhet och kreditgivning. Bankerna har i sig en relativt liten direkt påverkan på miljö och klimat. Branschen kan framförallt medverka till att finansiera klimatomställningen genom att bidra till att allokera om kapitalflöden till koldioxidsnål verksamhet.

Bankernas kärnverksamhet anpassas redan efter klimataspekter. Bankerna i Sverige arbetar sedan flera år med att anpassa både sin rådgivning, kreditgivning och sina sparprodukter för att stötta projekt med hög klimatnytta och korrekt prissätta högre risk i form av negativa climateffekter i projekt.

Sveriges klimatmål om netto-noll utsläpp år 2045 innebär stora krav på omställning. Bankerna vill bidra till att finansieringsfrågor inte ska utgöra ett hinder, utan en påskyndare, för att nå klimatmålet.

För att kunna uppnå målen om netto-noll utsläpp behöver incitamenten och transparensen stärkas för att möjliggöra en effektiv fördelning av kapital och stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi. Kreditgivningen och riskhanteringen kommer anpassas till att inkludera klimataspekter.

De svenska bankerna har därför som målsättning att gå före EU genom att beakta EU:s taxonomi för hållbara investeringar i kreditgivningen. De svenska bankerna åtar sig att snarast följa rekommendationerna från det globala initiativet Task Force on Climate-related Financial Disclosure (TCFD) om klimatrelaterade finansiella upplysningar. Flera banker har redan påbörjat detta arbete men övriga uppmanas följa efter.

För att nå netto-noll utsläpp har följande delmål bestämts:

1

2021–2022

Bankerna identifierar sina individuellt mest betydande positiva och negativa effekter på samhället, ekonomin och miljön.

2

2021–2024

Bankerna åtar sig att mäta koldioxidavtrycket i sina relevanta finansierings- och investeringsaktiviteter för egna utsläpp och indirekta utsläpp (scope 1–3).

3

2023–2026

Bankerna säkerställer att strategier och målsättningar för den svenska verksamheten bidrar till att nå Sveriges beslutade mål om netto-noll utsläpp senast år 2045. Utifrån bankernas klimatrapportering i enlighet med PRB kommer Bankföreningen att löpande sammanställa och redovisa sektorns gemensamma väg mot klimatmålen.

2045

Sveriges klimatmål om netto-noll utsläpp år 2045 innebär stora krav på omställning.

Svenska
Bankföreningen
Swedish Bankers' Association

Telefon: 08-453 44 00
E-post: info@swedishbankers.se
www.swedishbankers.se